

¹²³⁴⁵⁶⁷ [החיה]

הרי כשעושה מצוה הכל עושה בכוחו ית"ש כשמניח תפילין הרי בלי כח ה' לא יכול לזוז באיבריו כלל וגם התפילין בעצמם השי"ת נתן לו ממון לקנות וכן בכל מצוה. כמאמ' תו"ל במדרש מי הקדימני ואשלם, אמנם בסור מרע הלא אדרבא השי"ת נטע בטבע החומר כל מיני תשוקות ותאות ונתן בו יצה"ר להסיתו והאדם צריך לעשות נגד טבעו ולכבוש את יצרו מפני רצונו ית' ואף שגם בזה יש עזר מהשי"ת הרי העזר הוא רק ענין מחשבתי שהשי"ת גותן באדם מחשבות טובות אבל טבע האדם בפועל הוא לעשות רע, כי יצר לב האדם רע וע"כ סור מרע נקרא עבודה מצד האדם אבל עשה טוב הוא השכר מהשי"ת וחסד ממנו כדאיתא בזה"ק מי שפגע בעני דורונא דשדר לי קוב"ה. וי"ל שזה ענין ישב אדם ולא עבר עבירה כאילו עשה מצוה (קידושין לט). היינו שנחשב לו כאילו הוא עשה מצוה כי כשעושה מצוה ממש הרי הוא חסד ה' שזיכהו ואין זה נקרא עושה מצוה.

סז. תפילין של ראש רומז - לחכמה

ומחשבה בעבודת ה' ית"ש, ותפילין של יד רומז לעבודת ה' במעשים פשוטים וזה ענין שהקפידה תורה כ"ו שבין עיניך יהיו שתים רמוז שלא יהי חכמתו מרובה ממעשיו, והא דקיימ"ל, תש"ר ותש"י אין מעכבות זו את זו רמוז שבזמן שלא בא מעשה לידו יעבוד את ה' במחשבה ושעבוד המחשבה זה נקרא מעשה שעובד ה' במוחו שגם המוח הוא מרמ"ח איברים שצריך לעבוד בו את השי"ת, וחסרון החכמה הוא כשרוצה רק לדעת הרבה אבל המחשבה וההרהור בדברי תורה

printed from Otzar Hahochma www.otzar.org

ובעבודתו ית' היא העבודה לה' באבר המוח.

סח. שני דרכים בעבודת ה', יש אשר עבודתו להגביה עצמו להשי"ת וזה דרך גבוה וקשה מאד כי צריך לזה סיגופים וזיכוד החומר שיהי ראוי לעלות בהר ה' וזה דרך הצדיקים וע"ז נאמר ראיתי בני עלי' והמה מועטים. והדרך השני' היא להמשיך את אור השי"ת אליו להאיר לו מתוך החושך בבחי' אני ה' השוכן אתם וכו' ולזה צריך להיות סר מרע בכל יכולתו, אמונה פשוטה, אמונת חכמים, דיבוק חברים ושפיכת נפשו לה' תמיד ולבקש על נפשו לסייע לו מן השמים בשמירת מעשה, דיבור ומחשבה. ונקודה זו גילו רבותה"ק מלעכו"ץ ותלמידיו הק' זי"ע.

סט. אמת קנה ואל תמכור. הרמוז כמו שכתוב במשלי רע רע יאמר הקונה טוב טוב יאמר המוכר. שבמדת אמת צריך להיות בבחי' קונה שכל מה שהשיג ידמה לו שעוד לא השיג האמת לאמיתו, כי האמת עמוקה מאד כי היא חותם השי"ת.

ע. אף האדם הרוצה לעבוד את השי"ת אם ישים עיקר מגמתו בעשה טוב לרדוף אחר המצוות ויעסוק בתו"ת ועל ענין סור מרע לא ישים מחשבתו לזכך גפשו מהמדות הרעות ולשמור פיו עיניו ומחשבתו, אז יהי תמיד מעורב מטוב ורע כי הרע לא ילך מעצמו. אך אם ישים עיקר עבודתו בסור מרע אז כפי שיזוכך מעט מעט ממילא תשתוקק ותכסוף גפשו לעשות טוב, כי מטבע הנפש הנקי שתכסוף לעשות נח"ר ליצררה. וא"ת א"כ לא יעשה אדם שום

מהשי"ת שגם כשאני בתוך קהל רב ובעם עצום אהללך אוכל ליחד את מחשבתי ולבי להשי"ת הן בשעת התפילה שיהי' בלי פניות בני אדם, והן כל היום שלא יתבלבל מהמון תשואות בני אדם ואוכל לעמוד בישוב הדעת לפני השי"ת.

עג. זה השער לה' בתחילה יזהר משחוק וקלות ראש שבא מפריקת עומ"ש ומחסרון אמונה שמלא כל הארץ כבודו, ועי"ז נכנס לבחי' מלכות, ואח"כ יתחיל לתקן היסוד לבנין ובלא בחי' מלכות הוא כבונה יסוד במקום רפש וטיט, ואחרי בחי' יסוד יתחיל לבנות בית והוא לעסוק בתורה ועבודה וגמ"ח שזה בנין עולם, אך קודם זה צריך גם לאהוב את החכמים ויהי' מתמכין דאורייתא שהוא בחי' נצח והוד סמכי קשוט ונכלל בזה אמונת חכמים ולהכניע עצמו לפני הצדיקים ולהתקשר עמהם בקשרא דמהימנותא ואז יוכל לעסוק בתורה לשמה שהוא בחי' תפארת, ועי" תלמוד מביא לידי מעשה עבודת השי"ת שהוא בחי' גבורה והיא מדרגה יותר גבוהה ואח"כ יזכה ג"כ לבחי' חסד שנכלל בזה אהבת כל ישראל אפי' הפחותים, ויעסוק בגמ"ח בגופו ובממונו, ועי"ז יזכה לתשובה עילאה בחי' בינה ואח"כ למוחין עילאין חב"ד, והוא אהבת השי"ת ויראתו יראת הרוממות, ועל כל אלה יגיע למדרגת ענוה בחי' כתר והוא דרגת משה רבינו ע"ה, כי מי שלא זכה למדרגות הקודמות לא שייך בו ענוה כי אין לו במה להתגאות.

עד. ענין עליה וירידה הסתר והתגלות שייך רק בלב שהלב פעמים מגולה פעמים

מצוה כ"ז שלא סר מרע, לא כן הדבר כ"א יעשה המצוה בכונה זו שבכח קדושת המצוה יהי' נקל לו להפריד הרע מנפשו כמו שרוצה לנקות בית המלך המלא רפש וטיט מוכרח לנקות במים טהורים ואף שעי"ז מתלכלכים המים הטהורים מ"מ אין עצה אחרת. ואח"כ כשיזכה להסיר הרע מקרבו אז יוכל לעשות המצוות לגח"ר ליוצרו ויהיו המים הטהורים כנותנן בפוס ומושיטין למלך. ואף שלא כל אדם זוכה להפריד הרע מנפשו כ"א הצדיקים שבדור מ"מ צריך כל אחד להתיגע בזה כל ימי חייו. ועכ"פ יזכה עי"ז שהטוב והמצוות שיעשה לא יהי' מעורב כ"כ ברע, וזה תיקון פגם עץ הדעת והבא לטהר מסייעין אותו.

עא. הרה"ק ר"ב ממעזיבוו זי"ע אמר שאו שערים ראשיכם. שערים הם תרעי דלבא היינו להגביה הלב יותר מן המוח. והביאור כי עפ"י רוב המוח גבוה מן הלב כי בשכלו יכול להבין מאד שצריך לירא מן השי"ת ובלב אינו מרגיש שום מורא, וכמו דאיתא בשם הרה"ק ר' ליב הנאליס כי בין אמונת השכל ואמונת הלב רחוק כמה אלפים פרסאות, והרבה פעמים מושפע השכל הארות והשגות אמיתיות בעבודתו ית' וצריך לעבוד כמה שנים עד שזוכה שמוריד הדעת אל הלב. אך כשהשי"ת עוזר והלב מתעורר ביראת השי"ת אז אינו צריך להתאמץ ולהשיג עי"י שכליות אלא הלב בעצמו מתרומם אל השי"ת, כמאמר ויגבה לבו בדרכי ה'.

עב. אורך בקהל רב ובעם עצום אהללך (תהילים לה). זה דרך בקשה

אך חידשו תלמידי הבעש"ט זי"ע שלפעמים מטעימים מן השמים יראה כזו גם למי שעדיין מלא חטאים אם הוא בר דעת ומהרהר בתשובה על עוונותיו ולבו שבור בקרבו, אך רק על שעה קלה ורק אם מטהר עצמו בתשובה וזיכוכ המידות אז יזכה לעלות להר ה' ולקום במקום קדשו, וע"ז אמרו חז"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, שיראה זו נקראת חכמה כמאמה"כ ראשית חכמה יראת ה' כי הבר דעת יוכל להשיגה מרוב חכמה אך אינה מתקיימת אצלו מפני שאינו נקי מחטא וחכמתו קודמת ליראת חטאו שהשיג יראת ה' מחמת חכמתו לבד אין חכמתו מתקיימת ורק מי שיראת חטאו קודמת היינו שנקי מחטא אז מה שמשגיג יראת ה' מתקיים אצלו כמאמה"כ יראת ה' טהורה עומדת לעד.

עו. שאלת התכלית אינה תופסת במוח הבעל חי, והוא חי חיי הוה שאין להם קשר לא עם העבר ולא עם העתיד וע"כ לא שייך אצלם הדאגה על העבר ולא הפחד פתאום פן יבא, הוא רק מרגיש הכאב ברגע ההכאה והתענוג בשעת ההנאה, ובזה יש להבחין ביותר דרגת מדבר שאיננו מסתפק עם ההוה והשקפתו תמיד לפניו ולאחריו, בעת אשר צרה קראתהו או שבט מושלים ייסרהו או גם כל מעדני מלכים לא יערבו לחכו, ואף אם ישב על שולחנו שמח וטוב לב ובשורה רעה היגיעתהו אף אם רק בעתיד יסודה בכ"ז יקוץ במשמניו, ובמעדניו ישים תהלה, וע"כ שאלת התכלית מנקרת במוח האדם ומה שהאדם יותר פיקח וחכם הרי התכלית לנגד עיניו, עד שבצדק

מכוסה אבל מוכרח תמיד לזכור מהשי"ת וע"ז נאמר השמר לך פן תשכח את ה"א, ולא צוותה התורה דבר שאינו יכול להיות, אמנם בשעה שגם הלב מרגיש האלקות זה נקרא גדלות המוחין היינו שהלב נשמע למחשבת המח כמו אדם גדול שדבריו נשמעין אבל קטן אין דבריו נשמעין וע"כ כשאין הלב נשמע למח נקרא קטנות המוחין וזה הקטן גדול יהיה כי הקטן סופו להיות גדול כדאיתא (ב"מ עא). קטן אתי לכלל הוי' אבל חרש לא אתי לכלל הוי', ומי ששוכח גם במחשבתו מהשי"ת נקרא חרש ושוטה וכמעט שאינו בגדר בעל חי כי הבע"ח דבוק תמיד בשורשו וזהו קיומו וכן עיקר קיום האדם להיות מחובר אל השי"ת שהוא שורש נשמתו.

עו. ענין יראת חטא הוא פשוט יראת

העונש שמאמין דאית דין ואית דיין ועל הכל יבא במשפט או בעוה"ז או בעוה"ב ופטור בולא כלום אי אפשר ומחמת יראה זו מונע א"ע מלחטוא וגם מטהר מידותיו הרעות, אכן יראת שמים הוא ענין גבוה יותר שגם כשעושה מצוה בכל זאת עושה באימה כעומד לפני המלך וארכבותיו דא לדא נקשן וזה נקרא בלשון חז"ל מורא שמים כמאמר יהא מורא שמים עליכם וכן נאמר בצבא מרום עושים באימה רצון קונם, ויראה זו נקראת יראת ה', והיא דרגת יראת הרוממות כי היא באה אחרי השגת כבוד השי"ת שמלכותו בכל משלה דלית אתר פנוי מיני, וא"א להשיג יראה זו אלא הנקי מחטא ומזוכך במידותיו, וע"כ הצדיקים יותר יראים מהשי"ת אע"פ שאינם חוטאים,

נגזור אומר על זה שאינו דואג כלל על העתיד כי בשם שוטה יכולה וכבר אמרו חז"ל איזהו חכם הרואה את הנולד, ילד קטן כי ישתעשעו בו הוריו אם יגישו אל ידיו גחלי אש והוא מפחדותו פן יכזה יחזיר ידו ולא ירצה ליגע בהם אז ילד חכם יקראוהו, ויחד עם גידול שנות האדם כן יגדל עמו גם הפחד מן העתיד, וכל מעשיו הוא שוקל במשקל של פן ואולי, ולפי ערך חכמתו של האדם כן ערך התחשבותו עם העתיד ומרחק השקפתו הוא לפי עומק בינתו, המתבונן יותר מחבירו הוא יודע ומשקיף על עתיד יותר רחוק מן זה של חבירו, האדם המבין אינו מסתפק בשעה טובה המתרחשת לו, הוא שואף תמיד לכונן לו בסיס גאמן בחיים להשיג מטרה בחיים, הוא חותר תמיד להגיע לחיים של אושר וכבוד תמידי תענוג והנאה שלא יפסקו לעולם, הוא שואף אף לחיות חיי עולם אם הי' עולה בידו ואם לא עכ"פ להטיב לבניו אחריו ולהניח להם הון ואושר נחלת אבות.

עו. על שלשה דברים העולם עומד, האדם נקרא עולם קטן, על התורה זו התקשרות המחשבה באלקי עולם ית"ש וזה מוכרח תמיד וכמו בחי' תורה שנאמר בה והגית בו יומם ולילה, ומרוב התקשרות המחשבה בא מזה כמה פעמים לתשוקת הלב לאהבה ויראה וזו בחי' עבודה שבלב והוא שורש התפילה וזה קשה שיהי' בתמידות ע"כ קבעו זמנים לתפילה ולא לתורה, ומתשוקת הלב מתעורר לומר דיבור של תורה ותפלה בפיו שהוא כבר בחי' מעשה בפועל כי גם הפה אחד מכלי המעשה, וכל מעשה טוב הן בפה הן בשאר איברים בכלל בבחי' גמילות חסדים, כי

נגזור אומר על זה שאינו דואג כלל על העתיד כי בשם שוטה יכולה וכבר אמרו חז"ל איזהו חכם הרואה את הנולד, ילד קטן כי ישתעשעו בו הוריו אם יגישו אל ידיו גחלי אש והוא מפחדותו פן יכזה יחזיר ידו ולא ירצה ליגע בהם אז ילד חכם יקראוהו, ויחד עם גידול שנות האדם כן יגדל עמו גם הפחד מן העתיד, וכל מעשיו הוא שוקל במשקל של פן ואולי, ולפי ערך חכמתו של האדם כן ערך התחשבותו עם העתיד ומרחק השקפתו הוא לפי עומק בינתו, המתבונן יותר מחבירו הוא יודע ומשקיף על עתיד יותר רחוק מן זה של חבירו, האדם המבין אינו מסתפק בשעה טובה המתרחשת לו, הוא שואף תמיד לכונן לו בסיס גאמן בחיים להשיג מטרה בחיים, הוא חותר תמיד להגיע לחיים של אושר וכבוד תמידי תענוג והנאה שלא יפסקו לעולם, הוא שואף אף לחיות חיי עולם אם הי' עולה בידו ואם לא עכ"פ להטיב לבניו אחריו ולהניח להם הון ואושר נחלת אבות. ^{אוצר החכמה} המבין עוד יותר, מטרתו יותר גבוהה ועתידו יותר רחוק וכל מגמתו לזכות לשם טוב היינו של פעולת נצחון מלחמה או פעולות טובות אל הכלל, אף בשעה שכבר עצמותיו יהיו מורקבים בקבר בכל זאת ישאף האדם לשם טוב לדורי דורות, וטבע הענין הזה מורה אותנו לדעת כי כל מי אשר שאיפתו יותר רחוקה גם חכמתו יותר עמוקה, גם הנסיון הורה לנו כי העמים הנאורים הארוסיים הצטיינו בזה נגד עמי המזרח באשר השכילו להכשיר את מדינותיהם לעתיד יותר מזהיר ושיוכלו לצעוד הלאה בעולם החיים בעת אשר עמי המזרח יהיו

האדם והעצה לבטלם הוא תשובה על עונותיו ולקבלם באהבה.

עט. עיקר העבודה הוא בשמירת הראש היינו טהרת המוח ונושאי כליו הם האוזן העין והפה וזהו ישראל לי ראש, ואם אינו שומר אלו האיברים בזהירות גדולה א"א להשיג חיות בעבודתו ית', ומרומז במאמר הז"ל פסיק רישא ולא ימות, אך יש הבדל בין שמירת האוזן לשמירת העין והפה כי לעינים ולפה ברא ה' מכסה להם שיוכל לסוגרם כרגע כי המחשבה נגררת אחריהם תיכף וע"כ צריך למהר לסגורם וכמו שכתב הטור ריש אר"ח קל כנשר כנגד ראות העין, אבל באזנים אף אם שומע אך מחשבתו דבוקה בענין אחר אז כמעט אינו שומע, ועפ"י כתבי האר"ז"ל מוח רומז לכתר, רא"י לחכמה, שמיעה בינה, כי בזה תבין כי הרא"י קרובה יותר אל המוח מן השמיעה, וע"כ מכשול הרא"י ג"כ יותר קרובה ממכשול השמיעה, וכן בבחינת שבירת הכלים לא שלטה כ"כ השבירה בבחי' אוזן כמו בבחי' עינים וזה מאמר חז"ל (כתובות ה:): לעולם אל ישמיע אדם דברים בטלים ולא אמרו אל ישמע, כי בלי צירוף המחשבה אין השמיעה מויקה כ"כ ורק אם מצרפים המחשבה זה יקרא משמיע.

פ. בכל אבר של איש יהודי נמצא כח קדוש המשתוקק ונכסף אל הקדושה אלא שטמון ומכוסה ומשוקע בעביות וגשמיות, משל למרגלית המונחת באשפה, ע"כ מי ששומר את פיו מדברים בטלים וכו'. יוכל לדבר דברים שבקדושה בתשוקה

העושה מצוה בפועל הוא גומל נפשו איש חסד, וזה הסדר האמיתי שמהמוח נמשך התעוררות הלב ברוב תשוקה לעשות רצון השי"ת וממילא כשבא לידו מעשה מצוה עושה בשמחה מפני שכבר השתוקק לזה מקודם והענין גם בסטרא דקדושה כמו שאמרו חז"ל העין רואה והלב חומד וכלי מעשה גומרים העין רומז אל המוח עיני השכל בבחי' שוייתי ה' לנגדי תמיד, ומזה בא שיהי' הלב חומד שישתוקק לעשות רצון קונו כי ע"י זה יתחבר אל שורש גשמתו ואין תענוג גדול בעולם כמו בשעה שהאדם מקושר לשורש גשמתו שהוא חלק אלק' ממעל והחלק משתוקק אל הכל כמו אבן השואבת ונמצא כי עשיית המצוה אינו אלא גמר עבודתו שהתחיל בה מכבר וזה הלשון וכלי המעשה גומרין.

עח. יש יסורים שנקראים יסורי הצדיקים והמה ממידת אלקים גבורות קדושות, ויש יסורים שהם מהסט"א ר"ל וההבדל ביניהם הוא הפחדים קודם היסורים אם דואג ומפחד שמא יבואו עליו וגם העצבות ומר"ש בשעת היסורים זה סימן שזה מהסט"א והעצה לבטלם הוא כמו דאיתא מהבעש"ט ז"ל כי כשיש לאדם יראה חיצונית מעניני עוה"ז יעלה אותה להקב"ה ונראה להוסיף בזה כי הפחדים מהיסורים הם של הסט"א שהוא רוצה לבלבל איש יהודי וכשרואה שהאדם בא מיראה זו ליראת ה' אז היא מסלקת מעליו הפחדים כדי שלא יהי' מזה סיבה ליראת ה', אמנם יסורים שהם מהקב"ה אינם מעוררים פחדים ולא עצבות ורק כוונתם לזכך את

גדולה ובפה מלא, ומי ששומר את אזניו משמוע דברים בטלים או אח"כ כששומע מדברים אינו שומע אלא הקדושה שבדבורים, כי באמת נמצא בכל מה שמדברים לימוד לעניני עבודת השי"ת כמאה"כ מלאה הארץ קניניך, ומי שמקדש ומטהר את לבו מפסולת ואשפה מתגלה בו אוצר של יראת שמים.

פא. ענין הצימצום והתפשטות הקו לתוך חלל הפנוי, שזה ראשית קבלת האר"י ז"ל, ירמוז כי ראשית היכנס האדם אל עבודת השי"ת היא באמונה הפשוטה שמסלק ומבטל כל דעתו ומחשבותיו הקודמות ומבטל עצמו מכל וכל אל האמת, אף שאין לו עדיין שום שכל ודעת להבין האמת בכל זה יאמין באמונה פשוטה בלי שום טעם שהוא ענין ביטול עצמו, ואח"כ מעט מעט יעזרהו השי"ת ויחוננהו דעת וחכמה להבין האמת ומה שהי' בתחילה בחי' אמונה יהי' אח"כ בחי' הכרה, ואמונתו תעלה לבחי' יותר גבוה והוא ענין הקו של הדעת המתפשט אל תוך האמונה וד"ל. — והנה אחר שהדעת נכנס לתוך האמונה הוא צריך להוציא את הדעת מכח אל הפועל ולבוא לידי מעשים טובים ומדות ישרות, והוא סוד בריאת העולמות שנאצלו ע"י הקו וכשמתחיל לעסוק בזה נופל הרבה פעמים בסוד שבע יפול צדיק וקם ואז כל הירידות הם לצורך עלי, והוא סוד שבירת הכלים, עד שבא מזה לידי הכנעה גמורה בחי' מ"ה החדש ועי"ז יבא אל התיקון בחי' מתקלא, לפלס דרכיו במעגל צדק, כי כל הנפילות באים מזה שאינו מחזיק המשקל בכל מעשיו ודיבוריו ומחשבתו רק פעם למטה ממדריגתו ופעם למעלה

ממדריגתו כמו שראיתי בשם הקדוש מאפטא זי"ע כי כמו שצריך לקיים מ"מ הוי שפל רוח כן צריך ויגבה לבו בדרכי ה' רק שצריך להחזיק המשקל שלא יטה לצד א' ביותר, והוא בחי' מתקלא, ובוז מבואר כל ענין בריאת עולמות ושביה"כ והתחדשות העולמות הכל בענין עבודת באדם השב להשי"ת, ואולי ירמוז לזה מאמה"כ לב טהור „ברא" לי א' ורוח נכון „תדש" בקרבי, הנאמר במזמור התשובה ונקט מקודם לשון בריאה ואח"כ לשון התחדשות, כי הבעל תשובה הוא ברי' חדשה כמי שנברא עתה, ואח"כ נצרך להתחדש בכל פעם אחר נפילתו וכן בכללות הבריאה בראשית ברא ואחר כך המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית כי בלילה הוא בחי' חושך והסתר ובבקר חוזר ומתחדש. ואולי ירמוז ג"כ לזה סוף התורה הנעוץ בתחילתה, לכל המורא הגדול אשר עשה משה (בחי' הדעת) לעיני כל ישראל כי הבר דעת יש לו מורא גדול מהנפילות והשבירות אשר עוברים עליו וזה שפירש"י ז"ל ששיבר את הלוחות והוא רומז לשביה"כ, לעיני כל ישראל ר"ת כלי. משה לעיני כל ישראל ס"ת לילה, לעיני עם ה' אותיות גימ' נפילה. והוא ענין סוף התורה כי בשעת נפילתו כאילו נסתיימה תורתו כי נופל מבחי' הדעת שלו, והעצה לזה שיתחיל התורה מחדש ויהא לברי' חדשה, וזהו בראשית ברא וילמוד מברייתו של עולם שגם אז לאחר הבריאה נעשה תוהו ובוהו וחושך בחי' שבירת הכלים כמבואר בכתבי אריז"ל עד שאמר א' יהי אור ויהי אור. והאיר השי"ת את עיני להבין בלשונו הקדוש של רש"י ז"ל לא

טעם והרגש רק כבן הבוטח על אהבת אביו אשר בודאי מוליכו בדרך הטוב. ואמונה זו היא בחי' עץ החיים אשר בתוך הגן בחי' קו האמצעי דעת תפארת יסוד מלכות והי' הולך מתתא לעילא אמונה בחי' מלכות תחתית הקו סופא דכל דרגין בחי' אמונה פשוטה שאינו מכיר כלל טוב העבודה רק מבטל עצמו אל השי"ת וסומך עליו אשר כל מצותיו המה דרך האמת והטוב, ומאמונה פשוטה זו הי' עולה מתתא לעילא עד רישא דכל דרגין בחי' דעת עליון להכיר את הטוב מפני שהוא טוב, והאמת מפני שהוא אמת ולא הי' צריך להכיר את הרע כלל, וזהו מאמה"כ שומר מצוה לא ידע דבר רע פי' שאם הי' אדה"ר שומר המצוה היחידית שלו לא הי' יודע מן הרע כלל, ובאמת הי' קל מאד שיהי' לו אמונה פשוטה או כיון שהי' יציר כפיו של הקב"ה והוא ידע מזה והי' מכיר את בוראו ויוצרו כי אין זולתו ולמה לא יסמוך עליו, והנה השי"ת הזהירו ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, "כי" ביום אכלך ממנו מות תמות ולכאורה הול"ל "וביום" אכלך ממנו וכו' רק רמז לו בזה טעם האזהרה זו שאל ידמה בנפשו שרק יטעם מן הרע כדי שיוכל להכיר ערך הטוב ואח"כ תיכף יחזור אל הטוב בדעת והכרה וירגיש טעם בעבודת ה', כענין אחטא ואשוב, כי גדולים בעלי תשובה מצדיקים גמורים מפני שמכירים את הטוב ביותר כנ"ל, ע"כ הזהירו שאל יסכן נפשו, כי מי שמכיר את הטוב בבחי' דעת מעורר עליו מלחמה גדולה ועצומה כי כל הגדול יצרו גדול כי זה לעומת זה ע"א, וא"א לנצח מלחמה זו כ"א במסירות נפש ממש ויטעם טעם

הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם מהחודש בחי' מ"ה החדש, שעל ידו גבנה עולם התיקון פי' למה הי' צריך להודיענו מה הי' קודם התיקון שהוא ענין עולם התוהו ובוהו וחושך כי עיקר הוא לאחר התיקון ומה דהוי הוי, אלא משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, שלא ית¹²³⁴⁵⁶⁷רשל האדם לקום ולהתחדש ולהוציא הגיה"ק שנפלו בידי הסט"א כיון שיש לזה שורש בסדר הבריאה ואפילו בשעת חטאו לא יצא מרצון השי"ת, וזה דמסיק רש"י ז"ל ברצונו וכו' וברצונו וכו' שגם הנתינה להם הי' ברצונו, וממילא בקל יהי' לו לשוב אל הרצון התכליתי שהוא ליטול מהם וליתן לבנו.

פב. לכאר ענין עץ הדעת טוב ורע ועץ החיים וחטא אדם הראשון עפ"י דרכי עבודת ה', עפ"י מאמה"כ יוסף דעת יוסף מכאוב, דעת פירושו הכרה. וענין הכרה הוא דבר מהיפוכו כענין מי שלא טעם מרירות מימיו אינו מכיר טוב ערך טעם המתיקות ויתרון האור ניכר מן החושך והיכר הטוב מן הרע והנה אדה"ר יציר כפיו של הקב"ה נברא בעל בחירה וראה לפניו שני דרכים דרך הטוב ודרך הרע וציוה לו השי"ת שלא ילך בדרך הרע כלל כענין מאמה"כ הנני גותן לפניך וכו' ובחרת בחיים, כאב המצוה לבנו האהוב בני אל תלך בדרך אתם מנע רגליך מנתיבתם והוא הי"ל לסמוך על דעת אבי' המייעצו לטוב באמונה פשוטה אף כי לא הי' מכיר עדיין ערך הטוב ומתיקותו כל כך מפני שלא טעם עדיין מהיפוכו בכ"ז הי' צריך להתחיל באמונה פשוטה בלי שום

הרע ומהפכו לטוב כמי שנלחם עם אויבי המלך ומכניע סט"א תחת סטרא דקדושה וגורם נחת רוח גדול להשי"ת, כענין דאיתא בזוה"ק שבחא דאתי מאתר רחיקה קריבא יתיר למלכאי והנה ידוע אשר גם הנחש שהוא היצה"ר ברא אותו השי"ת כידוע מן הזוהר כי המלך שלח זונה לפתות בן המלך, והקדים השי"ת רפואה למכה וברא מדת התשובה ובודאי יהיו צדיקים כאלו אשר יאחזו במדת התשובה אינן דעיילי ונפקו ויכניעו את כח הרע ויזכו למעלה היותר גדולה כשיתקנו פגם אדה"ר והגם שהרבה יפלו במלחמה זו לחלק הרע אבל הצדיקים יעלו עמהם כל הנשמות אשר נפלו אם רק היו מחוברים להם ומאמינים בצדיקים. וכשיבא מלך המשיח או יהי התיקון הגמור ויוכנע כל כוח הרע ורוח הטומאה יעביר מן הארץ כי הרע אינו נצחי ונברא רק לזמן קצוב ולע"ע הוא מתפרנס מן אלו אשר נתפסים בחרמו כמו הזונה שמפתה את בן המלך והגם שהוא שומע לה והי זה שכרה אבל סוף סוף יתעורר בן המלך בכח שורשו הטוב ויתחזק עלי ויהרוג אותה ויעבירנה מן העולם ויחזור לאביו אלא שיפה שעה אחת קודם. ולזה ניתנה לנו התורה הקדושה ותרי"ג עטין דידיה שהיא מעוררת להאדם ונותנת לו עצה להמלט מפח יוקשים ולעבור את הלהט ולשוב לאכול מעץ חיים ולהתדבק במקור החיים והטוב ברוך שנתן תורה לעמו ישראל בקדושתו. — היוצא לנו מכל הנ"ל אשר בחי' דעת הוא הכרה שמכיר את בוראו היינו שיש לו הרגש הלב באור נועם ומתיקות עבודתו ית"ש וזה נקרא שנתקרב

מיתה כשירצה להפריד הרע מנפשו והענין הוא מפני שהחוטא נכנס בו רוח שטות ורעיונותיו מתהפכים ונדמה לו על הרע שהוא טוב ועל הטוב שהוא רע ח"ו כמאה"כ הוי האומרים לרע טוב וכו' שמים חושך לאור וכו' ולא כמו קודם שחטא שהי' צריך רק להאמין באמונה פשוטה שהטוב הוא טוב ולסמוך בזה על דעת השי"ת אבל אחר שחטא הוא צריך לאמונה יתירה להאמין כ"כ שהרע הוא רע נגד הרגשתו שהוא מרגיש מתיקות בהרע ח"ו. כי נופת תטופנה שפתי זרה חלק משמן חכה, וא"א לו לפרוש אלא ע"י תעניות וסיגופים וקבלת יסורים ואם אינו מקבל על עצמו יסורים וסיגופים יוצרך לעונשים משמים ומיתה וגיהנם עד שיזוכך ויחזור לשרשו על כן החטא הוא סכנה גדולה כי רבים מכאובים לרשע שהוא מלא חרטה וקשה לו לפרוש ע"כ הזהירו השי"ת אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים, הוא עצת הנחש אשר פיתה אותו לזה כי ידע הנחש שהרבה יפלו במלחמה זו לחלקו הרע ח"ו והוא להט החרב המתהפכת כי החוטא רואה עולם הפוך לגמרי כמאה"כ הג"ל הוי האומרים וכו' וכשהוא רוצה לעשות תשובה הוא צריך להפך א"ע לגמרי במסירות נפש שהוא בחי' חרב חדה וכו' אל ימנע עצמו מן הרחמים והתשובה, להט בגימ' דם שהוא צריך להפך מן דם טמא לדם טהור וכל זמן שלא עבר הלהט הנה א"א לו לטעום מעץ החיים אבל אם זוכה ושב בתשובה ומסר נפשו אל השי"ת אז עולה במעלה יותר גדולה מן קודם החטא, כי במקום שבעלי תשובה עומדים אין צ"ג יכולים לעמוד והטעם כי הוא מעלה גם את

ה"א ומצאת כי תדרשנו וכו'. וכ"ז הוא באותו הרגע והשעה שהוא שופך לבו כמים לפני השי"ת על שנתרחק מן השי"ת באותו הרגע הוא קרוב מאוד, אמנם אחרי כן כשרוצה לצעוד הלאה ולפרוש ולצאת לגמרי מדרך החושך והרע וליכנס מעתה בדרך הטוב הוא צריך לעבוד במסירת גוף עד שיפרוש מההרגל שלו והבא לטהר מסייעין לו שיעבור את הלהט וכו' השומר את דרך עץ החיים ואז יוכה למדריגה יותר גדולה למקום שבע"ת עומדין.

פג. עיקר ענין הסט"א הוא שורש הגאווה שרוצה רק לקבל הרבה כדי להנות ולא כדי להשפיע לזולתו וזהו ענין ז' מלכין דמיתו ונשברו כליהם מפני שרצו לקבל אורות הרבה וכל אחד אמר אנא אמלוך וכל זה נמשך מפני ההתדמות החיצונית לרצון ה' בשורש הבריאה שרצה השי"ת לגלות מדת מלכותו ויגלה כבודו בכל הארץ ואין מלך בלא עם אבל פנימיות הרצון ה' מהשי"ת להטיב לברואיו כי מדרך הטוב להטיב ע"כ הוא רוצה שיקבלו עליהם עול מלכותו ית"ש ויכניעו את עצמם כדי שיוכל להשפיע טובו לבריותיו (כמבואר בחסד לאברהם למרן מסלאנימא זיע"א ענין פורים ענף ב'), וכן אמרו חז"ל במקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו פי' כי פנימיות הרצון של השי"ת בשורש הבריאה הוא ענוה ושפלות שצימצם את עצמו כדי להטיב לברואיו, ונמצא כי הגאווה של השי"ת הוא לבוש חיצוני לענוה הפנימית, כמאמ"כ ה' מלך גאות לבש, ולכך הסט"א נקראים חצונים מפני שתפסו

להשי"ת אבל כל זמן שאינו מרגיש הטוב שהוא טוב זה הוא מפני שעדיין הוא רחוק מהשי"ת כמי שרואה איזה דבר מרחוק שיודע ממצאות הדבר אבל עדיין אינו מכיר הדבר מה הוא. ובוה יובן מה שכתוב בזוהר הק' כי הצדיק גמור ביומין סגיאין ובזמנין סגיאין עד דאתקרב לקב"ה אבל הבעל תשובה בומנא חדא וברגעא חדא אתקרב לקוב"ה יעו"ש, והענין כי הצדיק גמור שלא טעם מן הרע והעמיד את עצמו מתחילתו בדרך הטוב שהוא הקו הממוצע מתתא לעילא מלכות יסוד תפארת דעת הוא צריך לילך מדרגא לדרגא מן תחתית הקו שהוא בחי' אמונה שמאמין בלי טעם ושכל שזה הוא דרך הטוב והולך ועולה בעבודתו עד שמשגי בחי' דעת עליון בחי' הכרה שמכיר את בוראו אבל הבעל תשובה כיון שטעם מן הרע אז כיון שמתחרט ומתמרמר על חטאיו ונשבר לבו בקרבו על שנתרחק מן השי"ת וזה בא מפני שהכיר את הרע כי רע הוא כמא' הכתוב דעי וראי כי רע ומר עזבך את ה' אלקיך, ובבחי' זו גופא נתקרב תומ"י להשי"ת כי קרוב ה' לנשברי לב וכן אמרו חז"ל שמא הרהר תשובה בלבו וכו' כי אף שעדיין לא התחיל לילך בדרך הטוב בפועל ממש רק בקבלה בלב מתחרט מאוד מעומק לבו על חטאיו, בזה גופא כבר שיבר את הקליפה ונתקרב להשי"ת הנמצא גם שם כי מלכותו בכל משלה גם בתוך הסט"א אלא שהוא בהסתר גדול עד שנדמה על הרע שהוא טוב ח"ו אבל זה כיון שהכיר את הרע שהוא רע הרי שבר את ההסתר ונתגלה אלקותו ית"ש המסתתר שם כמאה"כ ובקשתם משם את

מהשי"ת ומשפיע להעולם, כללו של דבר ענין סטרא דקדושא לקבל כדי ליתן ולא לעכב לעצמו, וענין סט"א להיפך ליתן כדי לקבל לעצמו, והגם כי אמרו חז"ל האומר סלע זו לצדקה כדי שיחי' בני הר"ז צדיק, התבונן שאמרו כדי שיחי' בני ולא אמרו כדי שאחי' אני והבן עומק דברי חז"ל וכן מה שהתירה תורה שלא לשמה הטעם שמתוך שלא לשמה יבא לשמה היינו שכונתו יהי' לזה מתחילה, שמתוך שלא לשמה יבא ללמוד לשמה, וכן מה שאמרו עשר בשביל שתתעשר, היינו כשיתעשר יוכל ליתן צדקה הרבה כי אם לא יתן צדקה אינו נקרא עושר כי מי שיש לו מנה רוצה מאתים ואינו שמח בחלקו אבל אם נותן צדקה זה סימן שאינו תאב להוסיף ממון אדרבא הוא נותן משלו לעניים ע"כ הוא נקרא עשיר השמח בחלקו, והנה דרך היצה"ר כשאדם עושה דבר טוב תורה או תפילה או מצוה דרכו להכניס בו התפארות אל יתפעל האדם מזה רק העיקר שיבדוק את נפשו אם הוא רוצה בעד זה מאומה כבוד או שאר הנאה, זה הוא מצד הסט"א אבל האדם יעשה חשבון לעצמו אדרבא זה חסד מהשי"ת שנתן לי כח ודעת לעשות דבר טוב כרצון השי"ת, ובאמת אני הייתי צריך לשלם להשי"ת ולהודות לו על החסד שעשה עמי וזיכני לעשות איזה נחת רוח לפניו ית"ש, וע"ז אמר דוד המלך ע"ה מה אשיב לה' כי הי' מחפש איזה דבר לשלם להשי"ת ובאמת מה יכולים לשלם להשי"ת אמנם התשובה רמוזה בתוך השאלה מה, — אשיב לה' הכנעה בחי' מה, זה אשיב לה' כי זה כל תענוג השי"ת כשאנו מכניעים א"ע

הלבוש החיצוני שהוא הגאות, ומזה נמשך להם שבירת הכלים שנפלו למטה במר"ש ועצבות שהוא ענוה חיצונית ובתוכה גאווה, שרוצה לקבל ואינו יכול, ואפילו כשהוא משפיע לזולתו, שהוא בחי' ענוה בכ"ז עיקר כונתו כדי לקבל עבור זה תשלום עונג או כבוד, בעוה"ז או בעוה"ב וזוהי שורש כל התאות שמצמצם עצמו וטורח ויגע ועמל ומפזר משלו והכל כדי שישגי עי"ז תאותו כסף או עונג או איזה הנאה שהיא וכשאינו משיג תאותו, נשבר לבו בעוצב ויגון ואנחה, והוא ענין תורה שלא לשמה שטורח ויגע ועמל בתורה כדי להשיג מזה כבוד או כסף, וע"כ אמרו חז"ל שזה כמו גואף אשה שנותן לנשים חילון כדי לקבל תענוג ר"ל, וזהו שורש החניפה שמכניע עצמו ומחניף לזולתו וכונתו כדי לקבל עבור זה איזה תועלת, ולכך נקרא הסט"א להט החרב המתהפכת שהם הפוך מסטרא דקדושה אשר החיצוניות הוא התרוממות הרוח בבחי' ויגבה לבו בדרכי ה' והפנימיות הוא שפל רוח כמאמר חז"ל, החכם דאגתו בלבו וצהלתו בפניו, וכן הוא עבודת הצדיקים שאין רצונם לקבל לעצמם כלום רק להשפיע לזולתם כמאה"כ וצדיק חונן ונותן, וכשלומד תורה או עושה מצוה כונתם כדי להשפיע נחת רוח ליוצרם כמאחז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, וכן כל מה שמקבל הצדיק מהשי"ת השפעה רוחניות או גשמיות אינו מעכב לעצמו כלום כ"א זורע צדקות לפרנס עניים בכספו וללמד תורה ודרכי השי"ת לבני-ישראל, וכמו שנאמר בתפילה וכולם מקבלים עליהם עומ"ש ונותנים וכו' כי הצדיק הוא כמו הצינור שהוא מקבל השפע